

Hüseyn Lələ bəy qazılan quyulardan suyun tapıldığını şaha tez xəbər vermək istəsə də, tələsmədi. Çünki yeni xəbərlər almışdı, xüsusilə, Sultan Muradla savaşın başlanmağına çox az vaxt qalmış bir məqamda Hüseyn Lələ bəy öyrənmişdi ki, Sultan II Bəyazid Şah İsmayılın Ağqoyunlu varisinin üzərinə hücumundan bərk qəzəblənib və Ələüddövlə Zülqədər bəyə xəbər göndərüb ki, təcili Şah İsmayılın üstünə qüvvə çəksin. Bütün bunlar azmış kimi Sultan II Bəyazid digər, hətta özü ilə qonşu olmayan ölkələrə də qasid göndərüb xəbər eləmişdi ki, əgər Şah İsmayıl Sultan Murada qalib gəlsə, onun ölkəsinin sərhədləri keçmiş Ağqoyunlu səltənətinin bütün ərazilərini öz içinə alacaq. Bundan sonra qonşu dövlətlər hədə altında qalacaq.

Hüseyn Lələ bəy Sultan II Bəyazidin nə qədər hiyləgər və tamahkar bir şəxs olduğunu yaxşı bilirdi. Onu da anlayırdı ki, əgər Sultan II Bəyazidin qonşu dövlətlərə təhrikçi təkliflərinin qabağı alınmasa, onda Şah İsmayıl bütün ətraf ərazilərin, qonşu dövlətlərin birliyi ilə təhdid altında qalacaq. Onlar Şah İsmayılı təkləmək və beləliklə, gənc Səfəvi dövlətini hələ ayaq üstə qalxmamış məhv etmək istəyəcəklər. Bəli, Şah İsmayılın Lələsi yaxşı anlayırdı: əgər Sultan II Bəyazidin siyasəti tezliklə ifşa olunmasa, onda gənc Səfəvi dövlətinin gələcəyi təhlükə altında qalacaqdı.

Səfəvi divanının səyyar müşavirəsi hələ sabah olacaqdı. Hələ ki, qoşun rahatlanmaq, dincəlmək əmri almışdı. Bu müddət ərzində qazılmış quyulardan götürülən su ilə qoşun təchiz olunmuş, atlar, dəvələr qədərincə suvarılmışdı. bu da qoşunda xüsusi bir əhval yaratmışdı. Hər kəs Şah İsmayılın həyatına dua eləyir, onun gözəgörünməz Yaradanın köməyi sayəsində heç kimin nail ola bilməyəcəyinə çatdığını güman edirdi. Həqiqətən də səhranın yandırıcı istisi altında kimin ağına gələrdi ki, susuz Almaqulağı çölündə çox asanlıqla su mənbələri tapılacaq və qoşun su ilə sirab olacaqdı. Əslində, Sultan Murad da Səfəvi qoşununun qarşısını Almaqulağı çölündə kəsməkdə məqsədi bu idi ki, qızılbaşları susuzluqla imtahana çəkib məğlubiyyətə düçar eləsin.

Hüseyinbala MİRƏLƏMOV

Amma Sultan Murad burda - bu məsələdə səhv edə biləcəyini qətiyyənlə düşünmürdü. Çünki heç onun ağına da gəlmirdi ki, Almaqulağı çölünün susuz səhrasında yerin təkindən su çıxarmaq fikri Səfəvi hökmdarının ağına gələ bilər. Sultan Murad qoşuna hərəkət əmri vermədi. O, səbirsizliklə qarşı tərəfdəki çaxnaşmanı gözləyirdi. Onun bu çaxnaşmanı gözləməyi Qızılbaş qoşununa imkan verdi ki, özünün su ehtiyacını təmin eləsin.

Bir qədər gec olsa da, Şah İsmayıl anladı ki, Almaqulağı çölündə Sultan Muradın onun qoşununun qarşısını kəsməyi bir hiylə imiş. Demək, Sultan Murad ona görə hərəkətə keçmir ki, Səfəvi qoşununda susuzluq qiyama gətirib çıxarsın.

Öz növbəsində Şah İsmayıl da Sultan Muradın belə aldanişına sevinirdi. Qoşun yaranmış vəziyyətdən artıq Səfəvilərin xeyrinə işləyən vaxtdan istifadə edərək özünü su ilə təchiz etmiş və döyüşə hazır vəziyyətə gətirilmişdi.

Hüseyn Lələ bəy də irəli yeriyib təzim elədi: - Şahım, Sultan Muradın unuduğu bir məsələ var.

- Sən bilən Ağqoyunlu sultanı nəyi unudub? - Şah Hüseyn Lələ bəydən soruşdu.

- Bəli, şahım, Sultan Muradın unuduğu odur ki, gözəgörünməz Yaradan bizim şahımızdan öz kərəmini əsirgəmir.

Şah İsmayıl Hüseyn Lələ bəyin bu sözlərindən çox məmnun oldu. İstədi ki, Hüseyn Lələ bəyin xoşnudluq gətirən sözlərinə görə ona təşəkkür eləsin. Amma dinmədi. Bir az sükut oldu. Və bu dəfə üzünü ətrafda dayanmış sərkərdələrə tutdu:

- Bəlkə, Sultan Murad hələ də qalib gələcəyini düşünür. Sizcə, bu, mümkündürmü?

Bu dəfə Abdal bəy Dədə qabağa yeridi:

- Başımız qurbandı mürşidimizin yolunda. Amma Sultan Murad nə qədər

- Şahım, bir an da olsun vaxt itirmək olmaz. Biz təcili Sultan Muradın üzərinə yeriməliyik. Vaxtı itirmək zərərimizədir.

Xan Məhəmməd Ustacının dediklərini digər sərkərdələr də - Əbdi bəy Şamlı, Abdal bəy Dədə, Qaraxan Ustacılı, İlyas bəy Halvaçıoğlu və şahın qardaşı - Sultan İbrahim də təsdiqlədi. Hərəsi bir tərəfdən dilləndi.

- Doğrudur, şahım.
- Vaxt itirmək olmaz, hökmdar.
- Bizim gücümüzü döyüş göstərir...
- Tanrı hərəkəti sevir. - Axırıncını Sultan İbrahim dedi, şahın öz qardaşı.

Əslində, şah cavan olsa da, ona tərbiyə vermiş, ona hər bəli elmini, mənəviyyat elmini öyrətməmiş Lələlərinin sayəsində cavan ikən müdriklik yaşına çatmışdı. İndi o, yaşca atası qədər ömür sürmüş bu görkəmli sərkərdələrin davalar, döyüşlər içərisindən keçmiş bu igidlərin qabağında eşitdiklərindən çox məmnun idi.

Şah bu məqamda Hüseyn Lələ bəyi də eşitmək istədi. Çünki məmləkətə qıraqdan hansı təzyiqlər və təcavüzlər ola biləcəyi haqqında məlumatlar birbaşa onun üzərinə axırdı. Şah bilirdi ki, mövcud vəziyyəti Hüseyn Lələ bəy digərlərindən də yaxşı bilir. Ona görə də üzünü Hüseyn Lələ bəyə tutub soruşdu:

- Hüseyn bəy, nə məsləhət görürsən, biz Sultan Muradla savaşı dayandırsaq yaxşıdır, yoxsa... - Şah sözünün gerisini gətirmədi. Amma sualedici nəzərlə Hüseyn bəydən də diqqətini çəkmədi.

Hüseyn Lələ bəy dilləndi:

- Bilirəm, hökmdar, Sultan Muradla savaş bizdən çox böyük əzmkarlıq və iradə istəyir. Biz gərək o qədər inamlı olaq ki, bu savaşa başlayaq.

- Bəlkə, Hüseyn Lələ bəy demək istəyir ki, biz elə də inamlı deyilik.

- Xeyr, hökmdar, mən elə demək istəmirəm.

- Bəs nə demək istəyir Hüseyn Lələ bəy?

ÇALDIRANA GEDƏN YOL

(Əvvəli ötən saylarımızda)

...Şah başını əlləri arasından götürdü. Onun iqamətgahı Almaqulağı çölünün nisbətən hündür bir yerində idi. Əslində, ətrafı o, çox yaxşı görürdü. Bir qədər aralıda olsa da, hətta düşmən ordugahı aydın görünməsə də, onun Sultan Muradın qoşununu müşahidə etmək imkanı da vardı. O, görürdü ki, Almaqulağı çölünün nisbətən yaşıl vadi ilə əhatə olunmuş tərəfində Ağqoyunlu qoşunları düşərgə salıb. Hətta onlar hərəkət də etmirlər. Şahı fikir götürmüşdü ki, nə üçün Sultan Muradın qoşunu hərəkətə keçmir?

Həmin vaxt Sultan Murad da nisbətən hündür bir tərəfdən həm öz qoşununu, həm də Şah İsmayılın ordusunu müşahidə edir. Əslində, Sultan Murad Qızılbaş qoşunları ilə qarşılaşmadan öz hiyləsinə uyğun olaraq döyüşsüz, cəngsiz qalib gəlmək niyyətində idi. Sultan Murad qabaqcadan bilirdi ki, vadiyə qədərki məsafəni o, qət edəcək və düşərgə salacaq. Onu da yaxşı bilirdi ki, onun düşərgə saldığı yerdən o tərəfə, yəni Şah İsmayılın hərəkət edəcəyi ərazilərdə bir damcı da olsa su yoxdur. Demək, Qızılbaş qoşunu tezliklə susuzluğa düşər olacaq və orduda narazılıq başlayacaq. Heç Sultan Muradın döyüşə başlamağına ehtiyac da olmayacaq. Qoşun üsyan edəcək, bütün sərkərdələrini, dəstəbaşılarını, demək, həm də şahı qılınclan keçirəcək. Necə ki, atalar demiş, ac qılınca çapar. Eləcə də susuz nəinki atasını, anasını, heç Allahını da tanımaz.

romandan səhifələr

Şah İsmayıl nə qədər gənc olsa da, fəhmlı və döyüş elmini öyrənmiş sərkərdə idi. Xüsusilə, onu tərbiyə edib böyütmüş Qəmbər ağa kimi lələsindən öyrəndikləri də döyüş zamanı onun kərinə gəlirdi. Qəmbər ağa ona deyirdi: «Hətta sən hiss edəndə ki, qarşındakını yenmək gücündəsen, buna baxma, yenə özündən böyükləri yanına çağır, onlarla məsləhətləş. Bunun iki faydası olar; əvvəla, məsləhətləşdiyin adamlar bilirlər ki, sən onlara inanırsan. Onlar da axıracan sənə inanar və sədaqətlə qulluq edirlər. İkincisi, bunun başqa bir faydası da var. Allah eləməmiş, ziyana düşsən, yəni gördüyün tədbirdə məğlubiyyətlə qarşılaşsan, təqsirkar tək cəzə sən özün olmazsan. Baş verən xoşagəlməz hadisəyə sən ilə birgə başqaları da şərik olar. Bu da düşdüyün vəziyyətdən çıxmaq üçün hər kəsi səfərbər etməyə sənə imkan verir».

İndi şah başa düşdü ki, Hüseyn Lələ bəyi yanına çağırmaqlıdır Eləcə də divan üzvü olan və qoşunu idarə edən sərkərdələrin hər biri ilə açıq müzakirə imkanı yaranıb.

Şah üzünü divan üzvlərinə və qoşunun sərkərdələrinə tutub sözə başladı.

- Bizim hansı birimizin ağına gələrdi ki, Sultan Murad gözəgörünməz bir silahdan istifadə edəcək, bizi susuzluğa düşər edəcək. Siz bilən, indi Sultan Murad nə düşünür? - Şah İsmayıl bu sözləri dedi və üzünü Hüseyn Lələ bəyə tutdu.

hiyləgər olsa da, unudub ki, bizim şahımız ulu Yaradanın himayəsindədir.

Şah Abdal bəy Dədənin sözlərindən də xoşhal oldu. Ancaq yenə soruşdu:

- Dədə nə demək istəyir, qoy açıq bildirsin.

- Şahım, Sultan Murad hələ də elə bilir ki, Qızılbaşlar susuzluqdan başlarını itirib. Ha indi, ha bir az sonra üsyana başlayacaq. Özü öz içindən qırğına rəvac verəcək. Sultan Murad da qıraqdan bu əhvalı görəcək və gülə-gülə Qızılbaş qoşunu üzərində qələbəsinə bayrama başlayacaq. - Dədə bəy bu sözləri dedi və bir az dayandı. Gördü ki, şah onu dinləyir, onun sözünün gerisini istəyir. Ona görə də davam elədi: - Amma məlum olduğu kimi, belə bir şər hadisə baş vermədi. Bizim indi kifayət qədər su ehtiyatımız var. Demək, Sultan Murad məqsədinə və məramına yetməyib.

- Bəs digər sərkərdələr nə düşünür? Şah üzünü digər sərkərdələrə tutdu. Xüsusilə, yaşca Abdal bəy Dədədən kiçik olsa da, amma ağırlığına və təkminə görə bütün divan əhli və orduda böyük hörmət sahibi olan Məhəmməd xan Ustacılı bu dəfə dillənməyi özünə borc bildi:

- Mürşidimizi qoruyan Allahımızdır. Ancaq biz də Allahın yolunda o vaxt sədiq bəndələr olarıq ki, Allahımızın buyurduğuna axıracan əməl edək.

- Məhəmməd xan Ustacılı, sən döyüşlər görmüsən, indi nə buyursan? - Şah birbaşa soruşdu.

Hüseyn Lələ bəyə elə gəldi ki, şahın axırıncı sualında bir qəzəb var. Amma onun üzünə baxanda anladı ki, şah əslində, bu sualı yüksək rəğbətlə verib. Sadəcə istədiyi cavabı ondan gözləyir. Ona görə də Hüseyn bəy sözünə davam elədi:

- Demək istəyirəm ki, Sultan Muradın qüvvəsi bizdən ikiqat artıqdır. Amma onun gücünü yarı eləyən bir düşməni var.

Bu dəfə - Hüseyn Lələ bəyin sözlərindən sonra şah da, sərkərdələr də təəccüblə onun üzünə baxdılar. Hüseyn Lələ bəy nə demək istəyirdi, - onlara aydın deyildi. Və Hüseyn Lələ bəy də hamını düşündürən həmin mətləbi yerində açıqladı:

- Şahım, onun qələbəyə inamı yoxdur. Qüvvəsi bizdən ikiqat artıq olsa da. Onun düşməni inamsızlıqdır. Bu, onun qüvvəsini yarıya endirir. Bizim isə inamımız var. Inam bizim qüvvəmizi ikiqat artırır.

Şah Hüseyn Lələ bəyin nə demək istədiyini anladı.

Həqiqətən Almaqulağı çölünə Sultan Murad yetmiş min nəfərlik qüvvə ilə gəlmişdi. Üstəlik Ələüddövlə Zülqədər bəyin də köməyi gəlməkdəydi. Bundan başqa, Osmanlıların göndərdiyi çoxlu sayda toplar və bu odlu silahları işlədən qüvvələr də kifayət qədər var idi. İlk baxışdan Qızılbaşların on iki min nəfərlik süvarisi, on səkkiz min nəfərlik piyadası bu nəhəng qüvvəyə qarşı dura bilməzdi - qənaətini yaradırdı.

(Davamı var)